

FORMÁK ÉS VONALAK

Formák és vonalak címmel mutatta be alkotásait a Helyőrségi Klubban Návay Sándor szobrászművész városában, ahol él és alkot. A kamaratárlat a vásárhelyi közönség egy része előtt már nyilván ismert – korábbi években készült – kisplasztikáit sorakoztatta föl, köztük aktokat, portrékat, figurális kompozíciókat. Újdonságként és meglepetésként viszont a falakon tucatnyi frissen készült krétarajzot szerepeltetett, fekete kartonra felvitt eleven, lendületes vonalvezetésű aktrajzokat, a női formáknak tisztelgő grafikai remekléseket.

Volt ebben a gesztusban valami jelképes, mert a város nevezetes napján, ez az Őszi Tárlattal együtt nyíló alkotói bemutakozás a vásárhelyi művészet hagyománytisztelő, mértékadó szellemiséget képviselő alkotói attitűdjét mutatta meg; a helyben született értékeket sorakoztatta föl a nagyszabású kortársi seregszemle médiáktól kísért, a nyilvánosság kitüntető figyelmétől még mozgalmasabbnak

NÁVAY SÁNDOR: EGYÜTT

tűnő jelenidejű művészeti sokszínűségével és harsányságával szemben. Míg Návay kamara-bemutakozása egy alkotói gondolkodásmód, egy szobrászi eszmény kibontásának mélyrétegeit mutatta meg, s adott megannyi inspirációt a művész világméretben való elmélyülésre, a másik, – az országos esemény, – a tárlathoz kötődő műhelymunkák sokféleségét sorakoztatta föl. A két esemény párhuzamba állítása persze önkényes és véletlenszerű, ám amíg az Őszi Tárlat esetében az újdonság, a frissesség ígérete lehetett a legfőbb vonzerő a sok száz érdeklődő számára, emitt alighanem a hiteles értékek jelenléte vonzott rengeteg barátot, tisztelőt, műértőt a szűkös terembe.

Bár a rajzok kínálták az újdonság ígérését, mégis a kisplasztikák, szobrok határozták meg a tárlat hangulatát. Izgalmas volt megannyi megerősítést látni a szobrokban, hogy Návay ösztönösen figurális szobrász. Hiteles mesterségbeli tudással megalapozottan alakítja plasztikáit. Egész eddigi munkássága az emberközpontúság jegyében telt, a klasszikus plasztikai értékek egyéni arcú, jellegzetesen irodalmi ízű, mesélő kedvű felmutatásának kimunkálásában.

Szobrainak éppen ez a szemléleti magabiztosság ad elevenséget, ízes karaktert, melankolikus, néha humorral, groteszkbe hajló ironizálással vegyített artikulációt. A biztosságot persze az is erősíti, hogy pályája kezdete óta maga önti, cizellálja szobrait. Így aztán a szobrászi szándék gondosan kimunkált plasztikai formákban, felületekben, jellegzetesen torzult, nyújtott, szobrászi indulattal átlényegített figurákban ölt testet. Jellemző az is, hogy szobrászi szándékaihoz nemcsak a nagyszabású, archaikus témakörök (Krisztust a keresztfán) adnak inspirációt, hanem a periférikusnak számító is, mint például egy macska a fán vagy varjak az ágakon. Plasztikáinak minden részletében a minőség a szembeütő, ami a bronz kreatív használatában, a megmunkálás gondosságában, és a formaalakításban mutatkozik meg. Műveiben nem nehéz felfedeznünk az erős kapcsolódást az elmúlt korok, korszakok szobrászatával.

Az emberközpontú alkotói attitűd Návay szobrainak, domborműveinek érmeinek központi problematikája. Eszköztárát változatos anyaghasználat, sajátos ironikus szemlélet, költőien áttetsző látomásosság, álomszerűség, a fantasztikum iránti vonzódás jellemzi. Kisplasztikái gyakran különös, költött alakokat idéznek elénk, furcsa szituációkat modelleznek. A figurák, alakok valóságos formáit gyakran eltorzítja a plasztikai kifejezés ereje a térben önálló létre hivatott kompozíció belső energiái, a szobrászi gondolatnak alárendelt tematika elsődleges szerepvállalása. Erre lehet példa a 2003-ban készült, az Artista rémálma című, három szoborból álló, jelképes mondanót hordozó szoborsorozata. Nem nehéz felfedezni benne egyfajta sajátosan kifejezett ars poeticát, a tehetség, a tudás, a felkészülés, a lehetetlen megkísértésének példázatát. Ez persze csak egy lehetséges irány a nagyszerű plasztikai sorozat értelmezésére. Ha a tárlat szobrászi értékeire figyelünk, akkor ez a háromrészes plasztikai tétel sor ékes bizonyítéka annak, hogy mennyire sűrítetten képes Návay történetét, filozófiát, kivitelezői tudást, leleményt megjeleníteni plasztikáiban.

Persze igazi remekléseket az arasznyi aktszobrokban produkál. Láthatóan otthonosan mozog a finom erotika világában, a nőiség mibenlétének megértésében, szobrászi minőséggé való átférfálásában. Aktjainak többsége alig arasznyi mikrovilág. A hűvös fém, a bronzanyag úgy meleg képletté változik át a formák engedelmes simulakonyasága következtében, a nőalak artistikus megjelenítésében. Míg ezek esetében a rejtett, zárt, sejtelmes és rejtelmes nőiség fogalmazódik meg, a falakon látható rajzokon a szépség maga, a női test erotikus, artistikumá transzponált lényege ölt alakot. Míg plasztikáiban a térbeliség, az anyag és a forma együttese hordozója közlendőinek, a fekete alapon hol fehér, hol színes krétával spontán magabiztossággal megrajzolt női idomok, testrészek életre keltésében a vonalé a főszerep. Igazi remeklések ezek a rajzok, őszinte indulattal, tisztelgő líraisággal papírra vetett vallomások a nőiség, a szépség tisztelgéséről.

A tárlat fontos eseménye a vásárhelyi őszi képzőművészeti eseménysorozatának. Megnyilvánul ebben a tényben az is, hogy a város féltő gonddal ápolja művészeti örökségét, hagyományait, odafigyel a művész pályájára, értékeli Návay Sándor változatos és gazdag szobrászi tevékenységét. Maradandó formát ennek eddigi kisebb köztéri megbízásai, emlékdomborművei, portréi, emlékművei adtak. A város körforgalmú csomópontjaiban eddig már számos itt alkotó szobrásznak jutott hely, karakteresen formálva ezzel a városképet, csak éppen egy Návay opusz hiányzik még a sorozatból. A művész a *Rackapár* című szobrával olyan szobrászi-köztéri remeklést valósított meg, ami arra lehet bizonyosság, hogy tiszta és világos artikulációval, autentikus megfogalmazással képes szobrászi feladatát teljesíteni, az adott helyre a legmegfelelőbb köztéri jelet megalkorva.

Tóth Attila

Vásárhelyi LÁTÓHATÁR